

Cultura i Espectacles

Obres d'art per comprendre i per comprendre'ns

Set professionals de l'art seleccionen obres amb claus de lectura de la complexitat dels nostres durs temps

Art per entendre

Maria Palau
BARCELONA

Pot l'art ajudar-nos a comprendre els durs moments que estem vivint? Pot reconfortar-nos espiritualment i emocional? Pot i vol si el sabem mirar. Set professionals de l'art ens proposen aquesta galeria d'obres en què entreveuen claus de lectura d'uns temps complexos.

Josep Casamartina, historiador i crític d'art S/T (2014), de Wilfredo Dante Rios.

“En canviar de casa i de ciutat, fa sis anys, vaig passar de viure en 100m² a 44m² i de tenir moltes parets per omplir a tenir-ne molt poques. Em va obligar a triar de manera radical amb quines obres d'art voldria conviure. En vaig escollir deu, les més importants per a mi des del punt de vista afectiu, al marge dels valors convencionals del mercat i dels de la història oficial. El quadre del meu amic W. Dante Rios (nascut a Nova York el 1939 i mort el passat 24 de març a Sabadell) el vaig penjar llavors als peus del llit; és el darrer que veig a la nit i el primer quan torna el dia. Una composició austera, impecable i senzilla, amb una harmonia de colors sensible i molt pensada, tot i que intuïtiva sense feixugues pretensions teòriques. Imatge que es repeteix seriada en altres obres seves del mateix moment

amb variacions cromàtiques sempre diferents però uniformes de to, en concordança amb la música, i un cert aire crepuscular de sol mitja tarda. Quan el vaig penjar, no em podia pas imaginar que alguns anys després, no gaires, esdevindria també una icona, íntima i personal, d'aquest present esglaiador.”

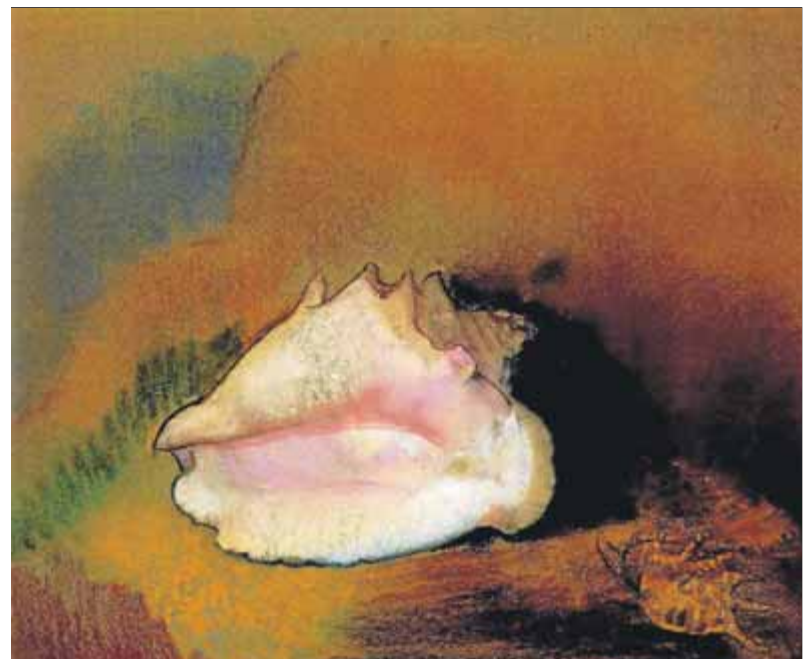
Francesca Español, historiadora de l'art Saltiri, ferial i Llibre d'Hores (1430-1435), de Bernat Martorell et alt.

“Un cadàver dempeus, proveït d'una aixada amb la qual ha cavat la fossa que té al davant, presideix un escenari cementiri. El mort, com si fos viu, ens increpa visualment i textual ja que sosté un filacteri en el qual recorda: jo vaig ser com tu, tu seràs com jo (*Fui sicut tu eris, sicut sum*”, s'hi llegeix). Aquesta reflexió sobre la vanitat de la vida figura com a epitafi de moltes sepultures medievals. Estem en el domini del que es coneix com a gènere macabre. En aquest cas, la miniatura il·lustra l'ofici de difunts d'un llibre d'hores català, un text emprat indistintament per homes i dones com a instrument de devoció privada. Quan aquest manuscrit es va executar durant la primera meitat del segle XV, a Barcelona, havien passat gairebé cent anys de la pesta negra (1348), però la memòria

d'aquesta tragèdia col·lectiva va continuar viva. No en va els documents parlen dels “mals anys” referits a les fams i a les pestes que se succeeixen des de llavors. En una societat poc familiaritzada amb les imatges, el cadàver descarnat d'aquesta miniatura, concebut per commoure moralment l'espectador, també podia activar la memòria d'uns fets que dins les famílies deurien quedar com a referents de la catàstrofe humana que aquella pandèmia va desencadenar: el patiment generalitzat, el col·lapse de molts cementiris urbans i la prohibició del toc de campanes de morts per no desassossegats els moribunds.”

Montse Frisach, periodista i crítica d'art El jardí de les delícies (1480-1490), de Hieronymus Bosch.

“*El jardí de les delícies* és una obra interminable, raó per la qual trobo que és molt adequada per exercitar la sensibilitat artística durant el confinament. No cal buscar enigmes, el millor és capbussar-s'hi i gaudir-ne. Gràcies a la tecnologia, podeu veure bé tots els detalls. Ho podeu fer sols o en família, estic convençuda que encantarà els nens. Un dels primers títols de l'obra va ser *La varietat del món*. Encertat perquè l'obra és un compendi de la condició humana en relació amb la natu-

ra. La mirada de Bosch és més que moderna, està fora de temps. És una obra apocalíptica, musical, sexy, divertida i inquietant. Diu el filòsof Michel Onfray que aquesta pintura ens està dient que la vida i no fer mal als altres són el més important de tot. És el que la pandèmia també ens està ensenyant.”

Carme Grandas, historiadora de l'art Fris de la façana del Col·le-

gi d'Arquitectes de Catalunya (1962), de Picasso.

“El fris del Coac permet establir un lligam entre la prohibició a Picasso de tornar al seu país natal i no poder-lo trepitjar amb el confinament actual sense llibertat absoluta de moviments. O relacionar la combinació del seu blanc i negre amb la incertesa del moment actual. Pensant en el després, què millor que l'optimisme del fris dedicat als infants, a la se-

nyera amb els cors de Clavé i les colles de sant Medir, i a l'alegria del diumenge de Rams. Música, dansa, cants, el mar i els vellers. L'escenari de les nostres tradicions i cultura, de la nostra manera de ser i de fer. Són activitats que compartim cívicament als nostres carrers i places, sempre amb l'esclat d'alegria fruit de les ganes de viure i la confiança en el futur. Un magnífic missatge d'esperança per saber que

L'APUNT

Brian Dennehy, un secundari colossal

Jordi Camps i Linnell

Feia cara de bo. No, de bonàs. I això que la majoria el vam descobrir cinematogràficament a *Acorralat*, en el paper de poli dur i malparit que assetjava John Rambo. "De veritat creu que 200 homes contra el seu soldat és una guerra que no guanyarem?", es vantava el pobre, sense saber el que li vindria a sobre. A partir d'aquí els vuitanta van ser la seva dècada daurada, i es va conver-

tir en un secundari de luxe, que omplia la pantalla amb la seva corpulenta presència. El recordem, colossal, a *Silverado*, *Cocoon*, *F/X*, *Gorky Park*... Va fer televisió i, sobretot, teatre, i va guanyar un Globus d'Or per l'adaptació de *La mort d'un viatjant* (1999) i diversos premis Tony. Ara ens ha dit adeu a 81 anys per causes naturals. El cine, però, el sap etern.

'La coquille' (1912), d'Odilon Redon; 'Carcass of beef' (c. 1925), de Chaïm Soutine; fris de la façana del Coac (1962), de Picasso; 'S/T' (2014), de Wilfredo Dante Rios; 'El jardí de les delícies' (1480-1490), de Hieronymus Bosch; 'Paradís' (1954), de Joan Brodat, i miniatura del 'Saltiri ferial i Llibre d'Hores' (1430-1435), de Bernat Martorell et alt ■ ARXIUS DIVERSOS

som capaços d'afrontar el demà."

Martina Millà, cap d'exposicions de la Fundació Miró

La coquille (1912), d'Odilon Redon.

"El cargol de mar de Redon és absolutament hipnòtic i preciós. Mireu-lo una estona fixament. No en faríeu un objecte de meditació? Dibuixat per transmetre una energia lluminosa sobre un fons

originari, per irradiar i elevar, és un objecte connector: connector de significats, de símbols i metàfores. També remet al tacte i al so del mar, a vibracions i profunditats, a formes aquoses i orgàniques, a imaginacions i somnis. Evocador de sensacions que aquests dies no podem tenir d'una manera directa o física, tancats a casa com estem, em fa pensar en l'obra de tres artistes molt vinculades al mar, al seu misteri i als éssers que hi viuen: són la Fina Miralles, l'Eulàlia Valladosera i la Consol Llupià. El cargol de mar de Redon fa possibles aquestes connexions; crea constel·lacions que ens enriqueixen i que esborren l'aïllament i la distància."

Àlex Mitrani, conservador del MNAC *Paradís* (1954), de Joan Brodat.

"Quin és el nostre lloc al món? El mite del Paradís ens pot il·luminar i aquesta n'és una representació excepcional. A diferència de l'iconografia tradicional d'Adam i Eva, en aquesta obra de Joan Brodat no es representen ni el moment fatídic de l'expulsió ni la perversitat de la temptació. La dona no hi té el paper de temptadora. La parella apareix unida, fusionada. Home i dona són iguals. Els dos se sostenen tendrament i delicada agafats per la mà. Fora de tota

ortodòxia, aquí no existeix el pecat. No hi veiem ni l'arbre del coneixement ni la serp. Com en una mena de tapís oriental, però també fent-se eco de *La masia* de Joan Miró, hi trobem una profusió de detalls que es balancegen entre la decoració i el signe: tot és quiet i animat alhora. L'amable i vibrant paisatge expressa un vitalisme que avui ens interpel·la. D'origen humil, Brodat va formar part de la Lleua de Biberó i va estar tancat a un camp de concentració. Va patir el trauma compartit amb una generació i, com a resposta, va imaginar una innocència somniada, pura, absoluta. Corresponia a una necessitat de consol i, potser també, de revolta."

Eduard Vallès, conservador del MNAC *Carcass of beef* (c. 1925), de Chaïm Soutine.

"Aquest bou escorxat de Soutine es pot llegir com una *vanitas* que ens recorda, com els dies que vivim, la nostra condició biològica i temporal. Soutine provenia d'una família jueva ortodoxa i morí el 1943 a causa d'una dolència agreujada pel monstruós confinament que patiren els jueus a mans del nazisme. Aquestes expressionistes carcasses eren models reals ensangonats que es feia portar al seu estudi a mitjan anys vint, i la pudor de la seva descomposició provocava les queixes dels veïns. Natures mortes que bevien d'artistes com Rembrandt i que retrobaríem amb Bacon, sublimes mixtifications d'art i biologia. Soutine pinta la seva angoixa vital amb aquest crit sense rostre amb pinzellades i cromatismes d'un vigor superlatiu. La força matrièrica d'aquest oli és una de les imatges més corprenedores que pot donar l'art, del tot inabastable per a cap fotografia. En temps de substitutius virtuals, aquest oli ens recorda que l'experiència física de l'art és insubstituïble, i el seu plaer reconfortant resida en una visió directa que esperem retrobar ben aviat." ■

El fotògraf japonès Yasuyoshi Chiba ha guanyat el World Press Photo

Poesia de protesta

La millor imatge de l'any, segons el jurat del concurs World Press Photo ■ YASUYOSHI CHIBA

Redacció
BARCELONA

Un jove recitant un poema, rodejat de persones que l'il·luminen amb els seus telèfons mòbils, durant una manifestació antigovernamental al Sudan. Aquesta és la imatge de l'any segons el prestigiós concurs World Press Photo. La fotografia guanyadora es titula *Straight voice* (*Veü ferma*) i el seu autor és el japonès Yasuyoshi Chiba, que la va publicar a l'agència France-Presse.

Yasuyoshi Chiba és un fotògraf de 48 anys que viu a Kenya. Segons el jurat, la força de la seva imatge és que mostra que "la joventut té veu i s'involucra en el seu futur; interroga i examina els poders que poden frenar-los".

L'organització del World Press Photo no ha pogut celebrar la cerimònia d'entrega d'aquest i de la resta de guardons del

concur a Amsterdam, el seu feu, per culpa de la crisi de la Covid-19. Tampoc podrà obrir fins a finals d'any l'exposició itinerant pel món que presenta tots els treballs guanyadors. La mostra viatja des de fa setze anys a Barcelona, al CCCB.

Premis per als fotoreporters barcelonins Ricard García Vilanova i Ramon Espinosa

El talent català ha rebut un doble reconeixement en aquesta edició del certamen. El fotoreporter Ricard García Vilanova (Barcelona, 1971) ha quedat en el tercer lloc de la categoria de notícies generals amb una imatge del 15 de novembre passat so-

bre un manifestant inconscient atès per un altre home durant les revoltes a Bagdad contra el govern iraquí. Especialitzat en zones de conflicte i crisis humanitàries, i amb més de vint anys de carrera, les fotografies de Ricard García Vilanova s'han publicat en prestigiosos mitjans. Ha col·laborat amb organitzacions com ara les Nacions Unides.

I un altre barceloní, Ramon Espinosa (1968), del planter de l'agència Associated Press, ha rebut el tercer premi en la categoria de notícies d'actualitat per un treball que documenta els estralls (més de setanta morts) de l'huracà *Dorian* a les Bahames.

El jurat del concurs també ha distingit el fotògraf sevillà Antonio Pizarro Rodríguez (1973) amb un tercer premi en la categoria de naturalesa per un projecte del linx ibèric que va publicar el *Diario de Sevilla*. ■